

24. El Raval: les fal·làcies de la rehabilitació o l'actuació anestesista de l'Ajuntament

«La reforma interior de la ciutat representa en el orden puramente económico lo que los franceses llamarían la mise en valeur del Casco Antiguo[...] Lo más probable es que la empresa de la reforma active la acumulación de capitales, [...] la reforma es un negocio soberbio para la capital catalana. Los especuladores encontrarán en la reforma empleo múltiple para sus audacias; los constructores de edificios reclutarán ejércitos de albañiles, carpinteros, pintores y jornaleros de otras variadísimas artes para levantar rápidamente las nuevas viviendas; los contratistas de obras se dispondrán a canalizar las nuevas vías y a urbanizarlas y a proveerlas de toda clase de servicios municipales; los propietarios sentirán el acicate de los negocios realizados en las ventas y en las compras de terrenos en que se disputará una buena parte del aumento del precio producido por la reforma.»

Ajuntament de Barcelona,
Reforma y mejora del Interior de la Ciudad.
 Memoria y proyecto de Contrato con el Banco
 Hispano-Colonial
 (1907, pàg. 288-289)

CRÒNICA DE LA NO-RESISTÈNCIA

Pot semblar sorprenent que una transformació urbanística com la del Raval, de conseqüències tan negatives per a la gent que hi viu, no hagi estat contestada amb molta més força de la que s'ha evidenciat. Intentarem explicar què ha succeït al barri en les darreres dècades.

En primer lloc, el poder polític ha utilitzat tots els mitjans al seu abast per presentar qualsevol reforma urbanística com un concepte positiu *per se*, ignorant totalment les conseqüències negatives que comportava i jugant alhora amb el desconeixement i els prejudicis que his-

tòricament han existit respecte al Raval, procés que s'ha seguit també en altres ciutats europees. S'ha planificat una transformació urbanística i del teixit social del centre de Barcelona, que en el cas del Raval ha estat legitimada per l'estigmatització del barri, afavorida per la degradació d'un entorn secularment desatès per les institucions.

L'«anestèsia» amb què s'ha realitzat aquesta operació ha tingut diversos components. D'una banda, l'Ajuntament ha utilitzat tots els seus aparells propagandístics legitimadors: és el que Stefanie von Heeren anomena «la gran inversió en papel couché» (*La remodelación de Ciutat Vella. Un análisis crítico del modelo Barcelona*, Barcelona, 2002, pàg. 55), que podríem considerar l'anestèsia «suau». D'altra banda ha recorregut a una altra via molt més dura delegada a FOCIVESA/PROCI-VESA (empreses mixtes de capital públic i privat a les quals s'ha encarregat l'execució dels plans urbanístics mitjançant l'expropiació i venda de solars), acompanyada d'una repressió molt dura a totes les associacions amb un missatge crític envers l'Ajuntament.

Un tercer component no menys important ha estat la cobertura proporcionada per l'Associació de Veïns del Raval que, a part de participar directament en operacions urbanístiques com la de l'illa Robador a través de la seva cooperativa d'habitatges, ha fet sovint funcions de portaveu de PROCIVESA en les expropiacions. Aquesta col·laboració amb l'Ajuntament ha estat confiada en els últims temps, coincidint amb la necessitat d'un canvi d'imatge, a la Fundació Tot Raval —a la qual s'han unit determinades entitats i associacions dependents econòmicament de l'Ajuntament—, que té un paper fonamental en la legitimació de la transformació social que s'ha produït al barri. Amb aquesta fundació el Consistori ha canviat l'estratègia de la repressió per la neutralització de veus crítiques mitjançant la seva integració.

En segon lloc, la majoria d'afectats s'han trobat sols, sense prou informació per poder defensar-se ni capacitat d'articular una resposta col·lectiva i sense rebre gairebé cap suport extern. Tot això vivint al mig d'un entorn degradat: un paisatge d'edificis afectats des de fa molt temps, de vegades semienderrocats, i d'unes obres que no respecten els veïns i que s'allarguen durant anys.

Cal conèixer la història del Raval i la seva composició social per entendre les condicions del veïnat per enfrontar-se a aquest atac. A continuació intentarem fer-hi una aproximació.

SEGLES D'OBLIT I DEIXADESA: UN BARRI RESIDUAL

L'origen del Raval es troba en un assentament *ante muros*, l'indret on els comerciants s'aturaven abans d'entrar a Barcelona o bé es quedaven per vendre-hi les seves mercaderies sense haver de pagar duana. Un lloc on s'hi van establir proscrius, captaires i gitanos que no podien entrar pel perill de ser expulsats o detinguts. A l'encreuament dels carrers del Carme i Hospital es va constituir un nucli de trama irregular de mercats,

tavernes i prostíbuls enmig d'una zona agrícola amb alguns monestirs dispersos (com per exemple Sant Pau del Camp).

Aquesta estructura urbanística i social diferent es mantingué fins i tot després de la inclusió del Raval en el sistema de muralles de Barcelona a mitjans del segle XIV.

La situació canvia radicalment quan comença la industrialització a finals del segle XVIII: s'hi construeixen tallers i fàbriques. Una forta immigració procedent del camp provoca una explosió demogràfica i un gran amuntegament de gent. En aquesta època al Raval es donen unes condicions de vida encara pitjors que al Casc Antic. Aprofitant aquestes circumstàncies, apareix una classe especuladora que s'enriqueix gràcies a l'escassetat de sòl i habitatges. S'obren carrers nous i es construeixen edificis d'habitatges i fàbriques on fins aleshores hi havia horts.

L'enderroc de les muralles de Barcelona i l'inici de la construcció de l'Eixample segons el Pla Cerdà (1859) no aporta gaire avantatges pel Raval. La densitat encara augmenta més i també empitjoren les condicions higièniques dels habitatges, mentre l'Eixample, a més, ocupa l'últim espai lliure de l'entorn.

Respecte a la planificació urbanística-arquitectònica del Raval es poden observar, en els darrers cent anys, certes línies d'actuació. La primera deriva de les propostes del Pla Cerdà i serà predominant fins després de l'aprovació del Pla general metropolità (PGM): l'obertura de carrers amples amb enderrocs en els laterals i la construcció d'una franja de nova edificació de dimensions i funcions diferents.

A les zones afectades es generen grans expectatives especulatives que no arriben a complir-se (a diferència del Casc Antic, on s'obre i s'edifica la Via Laietana, els carrers Princesa i Ferran i s'inventa i crea el Barri Gòtic), però que encara agreugen més les condicions de vida al barri: s'ajornen reformes i construccions noves, fet que és a la base d'un llarg procés de degradació.

El Raval ha estat quasi des dels seus inicis un barri de recepció d'immigrants sense recursos, acabats d'arribar, i al mateix temps d'emigració de població autòctona o ja integrada que ha aconseguit millorar d'alguna manera la seva posició social. Es configura per tant com un «refugi de pobres». Per la seva composició social, el Raval va esdevenir un dels feus del moviment obrer català, i en particular de l'anarquisme. Els fets de la Setmana Tràgica del 1909 o el pistolisme dels gàngsters de la patronal —els GAL de l'època— hi tindran una molt forta repercussió.

Igualment es constitueix al Raval sud l'anomenat Barri Xino. Sectors marginals, tals com la prostitució, que ja hi eren presents des de finals del segle XIX, formen aquí un dens entramat de barri portuari amb bars, pensions de mala mort i habitacions rellogades (que tornem a trobar avui dia sota la forma dels «llits calents»). El barri es converteix en una zona d'oci per als més pobres, estigmatitzada per la burgesia, però que serveix de refugi per a gent molt diversa a causa de l'accessibilitat dels lloguers i la capacitat del veïnat de tolerar l'existència paral·lela de maneres molt diferents de viure. Es crea el mite del Barri Xino.

Un canvi important del model urbanístic arriba amb l'elaboració (a partir de 1932) del Pla de Sanejament del Casc Antic (inclòs al Pla Macià) pel GATCPAC i l'Ajuntament. La novetat d'aquest pla radica en el fet que prescindeix completament de l'obertura de nous carrers a Ciutat Vella, considerant que no és econòmic afectar moltes finques i a més és poc eficaç per a millorar les condicions de vida, ja que es concentra la intervenció en una franja estreta. Partint d'una anàlisi detallada del barri, l'estat dels edificis i els problemes sanitaris, el pla proposa la creació de petites places i parcs amb equipaments públics ben repartits per tot el barri i la substitució de cases on el mal estat d'edificació ho aconsella.

La victòria dels feixistes acaba amb qualsevol esperança; comença la repressió i la desarticulació del teixit social del barri. En el camp urbanístic, l'Ajuntament torna a la línia de l'obertura de grans eixos viaris. A part d'algunes intervencions al Raval nord, tot es concentra en la gran operació de l'avinguda García Morato (a partir de 1959). Aquest projecte comporta l'eliminació de gran part de la trama urbana entre el carrer Nou de la Rambla i Drassanes.

Després de la mort de Franco la crisi econòmica sacseja el barri durant la «transició» amb percentatges d'atur superiors al 30%, agreujant novament els processos de marginació i les seves seqüeles (drogues, sida...). Els veïns que s'ho poden permetre canvien d'aires. El barri envelleix, la població jove marxa.

L'Ajuntament postfranquista comença la seva actuació seguint amb el que hi havia: l'any 1976 s'aprova el PGM (Pla General Metropolità), elaborat encara pels tecnòcrates franquistes, tot i que amb algunes suavitzacions. Es mantenen les afectacions de grans parts del Raval per a l'obertura dels eixos viaris, en la mateixa línia arquitectònica dibuixada des de finals del segle XIX.

L'any 1982 s'elabora el PERI (Pla Especial de Reforma Interior) integrant inqüestionables necessitats urbanística i arquitectòniques i negociant exigències d'associacions veïnals, però en un ambient de conversacions tancades i gairebé mafioses. Una altra problemàtica del PERI és una certa malaptesa i inexperiència tècnica: s'hi pot observar una fixació en allò merament quantitatiu (és a dir, la quantitat dels enderrocs) per realitzar un «esponjament» del barri. Es decideix obrir grans zones lliures amb una localització que coincideix amb els eixos viaris previstos des del Pla Cerdà. No s'intenta una distribució homogènia i igualitària de les intervencions al conjunt del barri. Conseqüentment, emergeixen zones *fashion* al costat d'altres on s'acumula la més absoluta misèria. Evidentment, cal constatar la manca d'una anàlisi sociològica o mediambiental en el PERI; les intervencions es decideixen per criteris arquitectònics derivats d'un cert estil postmodern. Els àmbits d'actuació són massa grans i tenen resultats difícilment previsibles. Gairebé no s'intervé en la rehabilitació i modernització dels habitatges existents.

Finalment, el PERI s'aprova l'any 1985, i ja serà intocable a causa de rivalitats dels diferents àmbits de l'Administració (per modificar-lo han de coincidir Ajuntament i Generalitat).

En el PERI ja s'han creat les bases de la segona de les abans mencionades línies d'actuació urbanística i arquitectònica: els enderrocs massius d'àmplies zones del barri, eufemísticament anomenats «esponjaments».

Tot s'accelera quan l'any 1987 Joan Clos és nomenat regidor del districte de Ciutat Vella. Un any més tard es crea l'empresa mixta pública-privada PROCIVESA, que executarà el PERI combinant mètodes d'intervenció pública, com les expropiacions, amb els de l'economia privada, com la compravenda de solars i edificis per aconseguir beneficis econòmics.

L'arribada de l'heroïna al Raval contribueix a destruir la convivència social i desprestigiar el barri. Aquest mateix any 1987 un altre esdeveniment, l'anomenada «guerra de la droga», aporta nous arguments per a les intervencions urbanístiques de l'Ajuntament.

Aquest serà l'impuls definitiu per a l'aprovació i l'execució ràpida del Pla Especial Illa Sant Ramon, un pla que amplia les actuacions previstes al PERI en una vasta zona d'enderrocs i posteriors reedificacions, i que introdueix tipologies d'edificis que no s'adapten a l'escala de Ciutat Vella i que impedeixen el desenvolupament de la típica varietat d'usos del barri.

A continuació es modifiquen més zones del PERI a través de Plans Especials (PE) i Estudis de Detall (ED), de cara a crear zones contigües d'actuació molt més grans (= enderrocs) i que comporten un efecte a escala metropolitana (introducció d'equipaments i entrada de trànsit rodat).

L'execució dels plans s'accelera: PROCIVESA enderroca i trasllada els veïns sense gaires miraments. El nombre d'habitatges es redueix considerablement i només una part dels veïns són reallotjats al barri. Molts dels altres han anat a parar al costat de la Ronda Litoral o bé a altres llocs allunyats del Raval. Els habitatges nous es construeixen amb un cost de construcció per m² molt baix, amb les conseqüents deficiències de qualitat. Respecte als edificis antics, només es promou la subvenció de l'agençament de les façanes; tota la resta (banys i cuines) queda igual si no ho reformen els inquilins. Les condicions insalubres i la misèria es mantenen.

Els joves que no poden adquirir o llogar un habitatge en un barri «com cal» s'instal·len al Raval, on la manca de qualitat de vida queda compensada per preus més assequibles. Ells seran un primer grup de veïns que afavorirà involuntàriament l'arribada d'una nova població amb un nivell econòmic molt més alt. Paral·lelament comença a arribar un alt nombre d'immigrants provinents d'altres continents, sobretot pakistanesos, marroquins i filipins.

En aquest moment es produeix un fet inèdit: una associació sorgida d'una escisió de l'Associació de Veïns, la Taula del Raval, present al barri des dels anys 80, s'oposa a l'Ajuntament. De totes les resistències als projectes urbanístics del Raval, aquesta ha estat la més coneguda públicament, i, en aquest cas, de forma molt desafortunada. Els atacs a la Taula mostren la desmesurada resposta repressiva del poder polític i econòmic contra qualsevol iniciativa veïnal contrària a la transformació del Raval.

La Taula del Raval aplegava a principis dels 90 un grup heterogeni de veïns preocupats per uns plans de reforma urbanística que, sense respondre a les demandes i sense haver estat consensuats al barri, perfila-

ven un canvi dràstic i gens respectuós amb el seu teixit social. Aquesta sensació general de frustració cristal·litza en una demanda contra el Pla de l'illa Robador, l'any 1995, fonamentada en la inexistència dels 2.700 m² de zona verda previstos al sector II (Raval sud). La Taula presenta un contenciós administratiu a l'Ajuntament reclamant aquesta zona verda i el guanya, fet que crea un precedent significatiu, ja que no s'havia presentat cap altre contenciós d'aquesta importància al Raval.

La resposta va ser extremament dura: l'any 1997 va esclatar un muntatge mediàtic, conegut públicament com el «cas Raval», en què es va utilitzar la relació d'un presumpte pederasta amb la Taula del Raval per incriminar-los en una suposada xarxa d'explotació sexual de menors. El president de l'associació va arribar a ser empresonat basant-se en unes proves dubtoses. Posteriorment va ser exculpat i excarcerat. El mal, però, ja estava fet.

LA RECONQUESTA: ELIMINACIÓ DE LA IDENTITAT I VENDA DE LA FAÇANA

A partir dels anys 90 es fa notar una tercera línia de la política urbanística de l'Ajuntament. Basant-se en l'estudi previ *Del Seminari al Liceu* (1980) de Lluís Clotet, Òscar Tusquets i Francesc Bassó, es proposa la implantació de grans equipaments culturals al Raval nord formant un «recorregut cultural». Successivament s'hi construeix un gran nombre de nous equipaments amb funcions de centralitat metropolitana: MACBA, CCCB, Facultat de Ciències de Comunicació (URL), les facultats de Geografia, Història i Filosofia (UB) (al Raval sud seran la Rambla del Raval com a escenari per a grans concerts i festivals, l'hotel de luxe i la Filmoteca en l'illa Robador). Aquestes actuacions pretenen seguir l'exemple de la inserció del centre Pompidou al barri del Marais, a París, que va provocar un procés de transformació i revalorització molt fort. Al Raval nord aquest procés deriva ja directament en la integració del barri en el procés de la comercialització de Barcelona com a marca d'oci i producte de consum, sense dissimular-ho gaire com a contingut cultural (un exemple anecdòtic: la multitud de persones passejant per un MACBA completament buit en el seu primer dia de portes obertes). El «recorregut cultural», també mal anomenat «eix cívic», no significa res més que una nova forma de carrer comercial dedicada a la contemplació i compra de productes artísticoartesanals per part de turistes o consumidors provinents d'altres barris. Estan convertint el Raval en un barri *fashion*, com ja ho han aconseguit al barri del Born, amb preus de l'habitatge que se situen entre els més alts de Barcelona.

Paral·lelament a aquest canvi d'orientació, l'Ajuntament recorre a un canvi d'aparença. Després de rebre força crítiques i per tal d'adaptar el seu discurs a l'habitual de l'entorn europeu, tot es tenyeix de participació i de sostenibilitat per al públic exterior (mentre que el tracte real cap als veïns queda igual). L'Ajuntament no afronta ni pretén atacar els

problemes socioeconòmics de fons. La seva estratègia és dispersar la pobresa i la marginació cap a altres indrets. Darrere les reformes apareix una enorme especulació immobiliària. Amb reformes, «sanejament» del veïnat i preus més alts arriben al barri sectors socials de superior capacitat adquisitiva.

Enmig de les fortes transformacions urbanístiques i els enderrocs de la Rambla del Raval, neix la CRIT el 1998, una coordinadora de veïns afectats per les expropiacions executades per PROCIVESA, sorgida de les assemblees contra l'especulació a l'Ateneu del Xino, que realitza diverses accions reivindicatives al Raval a través de les quals van involucrar-se més veïns i veïnes del barri. La CRIT, a més de defensar els drets dels veïns com a expropiats i com a residents del Raval, tenia com a finalitat denunciar aquest procés de transformació urbana al Raval i a tota Barcelona, constatant les seves irregularitats, la manca d'informació que patien els afectats i també el procés de substitució social que s'estava produint al barri. També denunciava la falta de respecte del teixit històric i social de Ciutat Vella i la destrucció del seu patrimoni arquitectònic. En aquest sentit, van col·laborar amb els Veïns en Defensa de la Barcelona Vella que van publicar l'any 2000 el *Catàleg de la Destrucció del Patrimoni Arquitectònic Històric-Artístic del Centre Històric de Barcelona* d'Octavi Alexandre.

Les persones involucrades en la CRIT feien reunions de veïns/es a l'Ateneu del Xino, publicaven els butlletins *El Derribo* i *El Niu* per a visibilitzar aquests casos, posaven en comú la informació que podia ajudar altres veïns i també buscaven assessorament legal que els permetés tirar endavant les seves reclamacions. Mitjançant aquest grup molts afectats van veure millorades les pèssimes condicions en les quals havien estat expropiats.

Ja s'han evidenciat les condicions i conseqüències socials de la transformació del Raval: la millora de les condicions de vida dels habitants del Raval passa a segon pla en el concepte urbanístic de l'Ajuntament, i només els preocupa quan algun cas comença a sortir en els mitjans de comunicació i provoca alarma social. La marxa silenciosa dels habitants sortint cap a barris de l'extraradi, residències per a gent gran, psiquiàtriques... forçada per l'especulació no molesta gaire els governants municipals, sinó que els facilita els seus plans de canviar radicalment el caràcter social i cultural del barri.

Ara, és allò «cultural» el que preocupa, el negoci amb la cultura... Al voltant dels nous equipaments «dinamitzadors» promotors privats fan rehabilitacions integrals (anomenant els pisos, *loft*) i construeixen habitacles per a una població nova que pot permetre's el luxe de comprar-los. Apareix el fenomen que posteriorment es coneixerà com a *mobbing* immobiliari, és a dir, pressions i coaccions a llogaters i propietaris perquè abandonin el seu habitatge o negoci per aprofitar l'edifici o el solar per a obtenir beneficis molt superiors, ja que el terreny s'ha revalorat moltíssim. El *mobbing* ha anat en augment fins a convertir-se en un problema

social d'extrema gravetat al barri, convertint-se en l'expressió més extrema i al·legal d'un procés de substitució social que ja s'estava produint per altres mitjans. En aquest fenomen s'observa clarament la implicació dels interessos del capital privat en la transformació del barri (recordem que PROCIVESA és privada en un 49%).

Els veïns segueixen reaccionant davant les actuacions de l'Ajuntament, encara que de forma discontinua.

El maig de 2002 es tanquen les piscines Folch i Torres sense avisar els usuaris, suposadament pel mal estat de l'edifici. En substitució hi havia projectades les piscines de Can Ricart, que encara no han estat construïdes. Els afectats van constituir-se en grup reivindicatiu (cal remarcar que no van rebre cap suport de l'Associació de Veïns del Raval) i van fer diverses protestes: manifestacions que van arribar a tallar la Ronda de Sant Antoni i el Paral·lel, recollida de més de 4.000 firmes i una tancada a l'edifici que va obligar els representants polítics a presentar-s'hi. Aquestes mobilitzacions van representar l'aglutinació de grups molt heterogenis en una situació que en principi pot semblar poc important, però que va ser vista des del principi com un símbol de la resistència contra els processos especulatius al barri; és molt revelador que una de les consignes fos «Avui són les piscines, demà serà casa teva».

Al mateix temps, un edifici al carrer Joaquim Costa cantonada amb Vallonzella va ser comprat per una immobiliària i immediatament declarat en ruïna per rescindir els contractes de lloguer dels habitatges i del bar Kogo que estava als baixos. Els llogaters van sostenir les seves reivindicacions amb una sèrie de manifestacions, festes i una rua pel barri el dia del tancament del bar. Al final van aconseguir ser reallotjats al barri, tot i pagar un lloguer més alt.

En el context d'especialització del Raval com a zona d'oci i consum cultural, la Comissió de Veïns dels Carrers Lleó, Paloma, Tigre i Lluna aplega veïns i veïnes afectades per la contaminació acústica produïda per la discoteca La Paloma, que els últims anys ha ampliat les seves activitats sense complir la normativa pel que fa a aquesta qüestió. A més de tot això, cal destacar altres resistències de caire individual, com la d'un veí del carrer Robador que va protagonitzar una espectacular reivindicació amenaçant de llençar-se del terrat en ser-li rescindit el contracte del pis en el qual havia viscut tota la vida. Aquesta i altres mobilitzacions amb major o menor difusió constaten la resistència d'un barri que es nega a perdre els seus drets i la seva identitat.

La situació actual del Raval es deixa entreveure en algunes dades socioeconòmiques, extretes entre d'altres fonts de la *Guia Estadística: Ciutat Vella en xifres* (Ajuntament de Barcelona, 2002) o de les actualitzacions més recents de la web d'estadística municipal: amb una superfície de 108,86 ha, la població ha crescut de 34.871 habitants el 1996 fins a 37.498 el 2001 i 45.611 el 2003. Un creixement molt més ràpid que el de la ciutat de Barcelona que ha anat perdent habitants fins l'any 2000. Com

a conseqüència, la densitat urbana passa de 320 habitants per hectàrea fins a 419, cosa que fa del Raval el racó més dens de Barcelona (densitat de Barcelona al gener del 2003: 156,8 habitants/ha). Paradoxa: l'esponjament incrementa la densitat possiblement degut, entre d'altres factors, a la progressiva ocupació de nombrosos pisos que restaven tancats.

La taxa de mortalitat era l'any 2000 clarament superior a la de Barcelona (13,3 davant un 10,3). El mateix any l'esperança de vida en néixer era de 71,32 anys al Raval, força inferior als 78,12 anys de mitjana de la ciutat.

Segons les últimes dades disponibles (del 1991, però en bona part encara vàlides) el parc d'habitatges del Raval es caracteritzava pel fet que un 46% de les llars disposava de no més de 60 m² de superfície; un 22% estaven desocupades; un 78% havien estat construïdes abans del 1940 (compareu-ho amb el 25% de la ciutat) i un 52% eren de lloguer (davant un 32% de la ciutat).

A falta de dades exactes sobre els ingressos familiars, l'Ajuntament mesura la situació econòmica de la població dels barris mitjançant l'anomenat *Índex de capacitat econòmica familiar*. Al darrer estudi, de l'any 1996, la dada referent al Raval és de lluny la més baixa de la ciutat: 59,2 davant de l'índex 100 de Barcelona.

Les darreres dades disponibles, de l'any 1996, sobre la distribució de l'atur per barris també mostren un contrast entre el Raval i la ciutat prou aclaridor: els índexs respectius eren del 33,25% i 20,62%. Si confrontem aquestes dades amb les del preu de l'habitatge, el panorama que es perfil·la és de col·lapse econòmic de la població tradicional del Raval.

L'evolució del preu del m² dels immobles en les seves diverses modalitats, lloguer o propietat, locals o habitatge (dades dels anys 1997, 1999, 2001 i 2003) constitueix el paràmetre de referència en relació als efectes de les reformes urbanístiques executades i previstes.

		1997		1999		2001		2003	
Preus del m ²		Raval	BCN	Raval	BCN	Raval	BCN	Raval	BCN
habitatges de primera	€	1931	1929,21	1906,16	2424,84	3131,74	2877,67	-	-
	ptes	321.291	320.993	317.158	403.460	521.078	478.804	-	-
habitatges de segona	€	940,27	1352,17	1294,92	1724,33	1952,15	2388,07	2959	3179
	ptes	156.447	224.982	215.457	286.904	324.811	397.342	492.336	528.941
habitatges de lloguer	€	5,48	5,82	5,77	6,41	8,86	8,38	10,27	9,69
	ptes	911	969	960	1.067	1475	1.394	1.709	1.612
locals en venda	€	585,28	881,04	744,56	948,18	1092,42	1220,86	1765	1676
	ptes	97.383	146.592	123.885	157.764	181.764	203.134	293.671	278.863
locals de lloguer	€	5,14	01,05,58	4,24	5,49	5,57	7,01	9,68	8,64
	ptes	855	928	705	913	926	1.166	1.611	1.438

L'increment global del període 1997-2003 l'estimem, al Raval i pel segment d'habitatge de propietat de segona mà, en, aproximadament, un 240%, mentre que la mitjana de Barcelona ciutat arriba a tot estirar, segons les nostres estimacions, al 150%. Els increments més brutals en els preus tenen lloc en el segment de segona mà, que al Raval augmenten de 866 euros/m² el 1996 (no figura a la taula) fins els 2.959 euros/m² el 2003. Pel que fa als preus actuals (del 2004) hem fet un estudi «de camp» (centrat en l'àmbit del Raval i d'habitatges de venda de segona mà), que ens permet aventurar que ens trobem al voltant dels 3.235 euros/m² (538.259 ptes/m²); als voltants del MACBA es troben preus fins a 4.200 euros/m².

Les xifres confirmen en el terreny de l'habitatge el paper promotor de l'especulació que han tingut les reformes urbanístiques. I alhora mostren que ha arribat una segona tongada especulativa centrada en el parc de botigues i locals comercials. Les immobiliàries es desfaran dels botiguers ara establerts, la major part dels quals (molts d'ells pakistanesos, marroquins...) no podran fer front als increments que els seran exigits ni a l'aplicació més severa de les normatives municipals sobre comerç.

En resum: la misèria persisteix al barri. Només que ara està molt concentrada (al Raval sud) i subjecta a una explosió dels costos de vida (habitatge, etc.). Mentrestant, alguns dels nous habitants gaudeixen de l'aspecte pintoresc de multiculturalitat pel qual han hagut de pagar tant.

La renovació del Raval ha estat i continua sent un procés amb un cost social molt important, obviat o senzillament negat per les institucions públiques i legitimat per un corpus ideològic que es fonamenta en les propostes de rehabilitació «higienistes», mutades les darreres dècades del segle XX en projectes de «revitalització» econòmica basada en l'estímul de la iniciativa privada, en un context general d'hegemonia neoliberal (en el qual, per exemple, l'Administració renuncia a qualsevol política intervencionista sobre el mercat de l'habitatge, desregulat a partir del Decret Boyer del 1985) i la mercantilització de qualsevol aspecte de la vida.

Per acabar, esmentarem un dels darrers brots de resistència que ha vingut a sumar-se als que hem apuntat anteriorment. L'estiu de 2003 sorgeix la Coordinadora contra l'Especulació del Raval com un grup de veïns i veïnes del Raval preocupats i afectats per l'especulació i els casos de *mobbing* immobiliari alguns dels quals pertanyen d'aquestes persones pertanyen també a altres col·lectius del barri (ETS Ciutat Vella, Ateneu del Xino, Veïns i Veïnes en Contra de l'Eix Sant Pau-Rambla del Raval) resistents també a la transformació del Raval formen la Coordinadora contra l'Especulació del Raval. La seva intenció és visibilitzar els problemes dels afectats pel *mobbing* immobiliari i l'especulació provocada per les transformacions urbanístiques, oferir-los assessorament legal i alhora coordinar accions amb altres col·lectius veïnals de la ciutat i d'altres municipis (Plataforma Veïnal Contra l'Especulació i en Defensa del Terri-

tori). La Coordinadora es reuneix a l'Ateneu del Xino (C/ Robador núm. 25) i ha participat en les protestes contra el tancament del Bar Ciutat Vella (últim resistent a les expropiacions de l'illa Robador), contra l'intent de l'Ajuntament de precintat l'Ateneu del Xino i en nombrosos actes reivindicatius dels veïns afectats pel mobbing al barri.

Coordinadora contra l'Especulació del Raval

introducció
la importància dels
teixits històrics

la situació estratègica del mercat de Santa Caterina i del barri, per absorbir els serveis del sector turístic

han sacrificat el barri.
CALIA FER-HO?
PER QUÈ HO HAN FET REALMENT?

PRIMAVERA 2002
darrers enderrocs

assemblea veïnal
s'aconsegueix la modificació del
projecte de l'Ajuntament

ESTIU 2002
la recuperació de l'espai

solar = aparcament ??
NO PAS AL FORAT DE LA VERGONYA !!!!

huerto del tio pepe

**el.laboració d'un
projecte veïnal**

PERQUÈ TOTS VOLEM QUE MILLORI EL BARRI
Perquè t'ho expliquem al **WUOLINE** el barri

1. Anomenem els carrers del barri.
Els carrers del barri són els carrers.
2. Els carrers són els carrers del barri.
Els carrers del barri són els carrers.
3. Els carrers són els carrers del barri.
Els carrers del barri són els carrers.

(Història gràfica del Forat de la Vergonya. Crònica 2002-2003)